

УДК 004.738.5

Майя Слюсар,

молодша наукова співробітниця,
ORCID ID 0000-0003-3683-6144,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (м. Київ, Україна)
просп. Голосіївський, 3, Київ, 03039, Україна
e-mail: sliusar@nbuv.gov.ua

Валентина Коцюба,

молодша наукова співробітниця,
ORCID ID 0000-0001-7763-8967,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (м. Київ, Україна)
просп. Голосіївський, 3, Київ, 03039, Україна
e-mail: kotsubavv@nbuv.gov.ua

Регламентация работы официального сайта Национальной библиотеки Украины имені В. І. Вернадського

Актуальність теми. Складна система подання інформаційних матеріалів на офіційному сайті Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (НБУВ) вимагає від нього чіткої регламентації роботи, неухильного дотримання правил Регламенту та всіх вимог онлайнового видавничого циклу. **Мета дослідження** – розкрити процедуру наповнення контентом сайту НБУВ шляхом оптимізації взаємодії учасників процесу і його кращого користувацько-орієнтованого подання. **При викладі основного матеріалу дослідження** увага акцентується на регламентації роботи сайту Бібліотеки. Інтернет-представництво бібліотечної установи розглядається як одна із форм електронної видавничої діяльності. Розкривається процедура наповнення сайту контентом, принципи створення та публікації інформаційних матеріалів. Визначено роль структурних підрозділів, прес-служби, IT- фахівців у створенні та розміщенні контенту на сайті НБУВ. **Практичне значення.** Дослідження досвіду консолідованого підходу засвідчує позитивну динаміку оптимізації користувацько-орієнтованої роботи сайту. **У висновках** констатується: з огляду на останні тенденції в бібліотечній сфері, інформаційні зміни під тиском пандемії SARS-CoV-2019, виникла необхідність подання інформації для віддаленого користувача. Це спонукає до пошуків та консолідованого застосування нових механізмів роботи сайту як каналу комунікації, раціонального розподілу обов'язків з управління вмістом сайту між усіма учасниками процесу.

К л ю ч о в і с л о в а: вебсайт бібліотеки, контент-менеджмент, контент-менеджер, система керування вмістом (CMS), інтернет-представництво НБУВ, онлайнвий видавничий цикл, Інститут інформаційних технологій НБУВ.

Постановка проблеми. Наявність власного інтернет-сайту давно вже не є дивиною у діяльності будь-якої установи, особливо бібліотеки. При дослідженні ефективної користувацько-орієнтованої роботи сайту вкрай важливо звертати увагу на процеси і технології, пов'язані з управлінням його вмістом, яке, до речі, майже неможливе без застосування ефективного кон-

тент-менеджменту¹. «Контент» – це всі дані, які мають матеріальне втілення в інформаційних ресурсах (текст, зображення, аудіо- і відеодані, файли). «Менеджмент» – це термін, який характеризує управління, планування й організацію певних дій на підставі точно визначеної інформації. Контент-менеджмент став нині доволі популярним і ефективним інструментом управління віртуальною платформою. Управління цифровим контентом особливо важливе для підтримки працівників в наукових організаціях на шляху доступу до знань.

Останнім часом «бібліотеки перебувають у швидкоплинному інформаційному просторі, де діють чотири вектори змін: 1) постійні та швидкі оновлення технологій; 2) зростаючі вимоги та очікування користувачів інформації; 3) розширення спектра та багатоаспектності інформаційних джерел; 4) зміна підходів до навчання та наукових комунікацій» [5]. З 2020 р. світ, зокрема й інформаційний, істотно змінився під тиском пандемії SARS-CoV-2019. До вже існуючих викликів додалися проблеми екологічної, медичної безпеки, які вимагають переглянути концепцію бібліотечного обслуговування і зорієнтувати свою увагу на віддаленого користувача. Так, за даними аналізу log-файлів вебсерверів WebLogExpert, протягом 2020 р. до порталу НБУВ було сеансів – 33 мільйони; звернень до вебматеріалів – 951 мільйон; переглядів вебсторінок – 23,8 мільйона; завантажень повнотекстових ресурсів – 394 мільйони файлів. Щоденні сеанси роботи у 2020 р., порівнянно з 2019-м, зросли на 30 %, за кількістю звернень до інформаційних ресурсів порталу НБУВ їх популярність збільшилась на 50 %, а кількість завантажених файлів – на 80 %².

На сайті Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського як офіційному представництві НБУВ у мережі Інтернет розміщено інформацію про основні напрями та результати бібліотечної, наукової, науково-освітньої діяльності установи. Статус НБУВ як національної та наукової бібліотеки визначає напрями її діяльності. «Нинішній етап розвитку наукової комунікації характеризується такими інноваційними тенденціями, як: створення віддалених мережеских наукових колективів, розширення відкритого доступу до наукової інформації, розвиток нових електронних форм комунікації, поглиблення міжнародної та міждисциплінарної співпраці, підвищення ролі неформальної комунікації і самоорганізації вчених» [6]. Завданням і вимогою часу для наукових, бібліотечних установ є поширення каналів наукової комунікації. Відповідно, структура основного сайту НБУВ визначається необхідністю ефективного користувацько-орієнтованого подання інформації про напрями діяльності Бібліотеки. Інформаційний портал побудовано за принципом багаторівневої інформаційно-пошукової системи, яка складається з розділів, підрозділів, посилань до баз даних: повнотекстових, реферативних, бібліографічних, фактографічних, баз цитування тощо³.

¹ Контент-менеджмент – це управління вмістом інтернет-ресурсу.

² <http://www.nbuv.gov.ua/node/5487>

³ Положення про портал НБУВ.

Сучасні реалії спонукають фахівців до комплексу дій, спрямованих не лише на створення, інформаційне наповнення та постійне підтримання й оновлення змісту вебсайту, а й упорядкування процедури наповнення його контентом, на оптимізацію взаємодії учасників цього процесу, забезпечення кращого користувацько-орієнтованого подання інформації. Інтернет-представництво Бібліотеки сьогодні є однією із форм електронної видавничої діяльності.

Аналіз останніх досліджень. На сьогодні українськими і зарубіжними дослідниками накопичений значний досвід вивчення роботи бібліотечних сайтів. Зокрема, у фаховій літературі висвітлені практичні питання створення сайтів наукових установ, управління їхнім вмістом, виокремлено підходи до формування контенту сайтів та нової генерації бібліотекарів. Див. публікації О. Березко [1; 2], П. Жежнич [1; 2], О. Левченко [2], Х. Зуб [1; 2], Л. Ковалик [1], К. В. Лобузіної [6; 7], І. В. Лобузіна [5], А. Клочка [4], О. І. Поповського [9], Н. Грек-Тарасевич [3], B.P Singh [10]. Проте, науковці мало уваги приділяють функціонуванню всіх причетних до роботи інтернет-представництв наукових бібліотек, рівню їх компетентності, професіоналізму.

Виклад основного матеріалу дослідження. З метою модернізації роботи сайту НБУВ фахівці відділу програмно-технологічного забезпечення комп'ютерних мереж (нині – Інститут інформаційних технологій НБУВ) на чолі з докторкою наук із соціальних комунікацій К. В. Лобузіною протягом 2010–2020 рр. здійснили цілу низку науково-дослідних робіт. Було проаналізовано досвід багатьох світових комерційних, державних установ, який засвідчив наявність альтернативних програмних рішень для усунення дисбалансу між традиційними засобами опрацювання інформації та можливостями інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій, які ґрунтуються на сучасних способах доставки інформації користувачам. З'ясувалося, що на сьогоднішній день для повноцінного представлення та управління ресурсами інтернету активно використовуються системи управління змістом (Content Management System, CMS) [4]. К. В. Лобузіною проведено аналіз сучасних програмних засобів і платформ, призначених для вирішення проблем інтеграції розподілених і гетерогенних бібліотечних електронних інформаційних ресурсів, запропоновано вироблення методичних, технологічних рішень для створення спеціалізованих інтернет-комплексів з розширеними пошуковими можливостями [7]. Все це прислужилося нам для оновлення вебсайту НБУВ. «У 2013 р. було впроваджено нову платформу вебпорталу НБУВ, розроблену на основі системи керування змістом сайту Drupal. Визначено головні структурні елементи вебпорталу НБУВ. Розгорнуто систему підтримки новин, розроблено спеціалізовані види матеріалів та інтерактивні форми на порталі для підтримки різних видів бібліотечно-інформаційної діяльності: електронні виставки, віртуальна довідка, дари, партнери НБУВ, прес-служба. Закладено основу для організації системи зворотного зв'язку з користувачами НБУВ через інтерактивні форми. Узгоджено структуру та інформаційне наповнення вебсторінок структурних підрозділів Бібліотеки, проведено ретроконверсію й оновлення відповідних матеріалів, інформаційних

комплексів, на основі системи тегів організовано автоматичне групування матеріалів новин й електронних виставок у тематичні комплекси на вебсторінках структурних підрозділів. Інтегровано матеріали сайту з каталогами й базами даних НБУВ: розроблено новий вебдизайн та навігаційні інструменти пошукового інтерфейсу веб-ІРБІС, створено систему гіпертекстових зв'язків записів бібліотечних баз даних із матеріалами сайту» [8].

Інститут інформаційних технологій НБУВ й нині проводить дослідження з покращення ефективності функціонування вебпорталу НБУВ, своїми розробками забезпечує його програмно-технологічну підтримку. Восени 2019 р. фахівцями Інституту завершено розроблення нормативної бази діяльності порталу НБУВ. Зокрема, підготовлено положення про Портал НБУВ, Регламент, посадові інструкції, Вимоги до матеріалів для розміщення на вебсайті. У процесі роботи було проаналізовано низку положень про сайти ВНЗ та наукових установ України⁴. За результатами аналізу означених матеріалів з'ясувалося, що сайт

⁴ Положення про веб-сайт Львівського державного університету внутрішніх справ <https://www.lvduvs.edu.ua/normatyvni-dokumenty-lvduvs>

Положення про веб-сайт Національного університету «Львівська політехніка» <https://lpnu.ua/polozhennya-pro-veb-sayt>

Положення про інтернет-портал Львівського національного університету імені Івана Франка <https://lnu.edu.ua/about/university-today-and-tomorrow/documents/regulations/>

Положення про інтернет-портали та сайти структурних підрозділів Київського університету імені Бориса Грінченка <https://kubg.edu.ua/resursi/%D1%81%D0%B5%D1%80%D0%B2%D1%96%D1%81%D0%B8/pro-sait.html>

Положення про інформаційний супровід офіційного веб-сайту Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва <https://knau.kharkov.ua/npb.html>

Положення про інформаційний супровід офіційного веб-сайту Харківського національного медичного університету http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=3650%3A2016-09-12-12-17-41&catid=14%3Aanonsi&Itemid=2&lang=uk

Положення про навчально-інформаційний портал НУБіП України <https://nubip.edu.ua/node/12654>

Положення про офіційний веб-сайт ОНЕУ <http://oneu.edu.ua/25728-2/>

Положення про порядок формування та підтримки веб-сайту ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана» https://kneu.edu.ua/ua/University_en/subdivisions/center_ayui/support_www/

Положення про редакцію загального веб-сайту та газети університету Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» https://uu.edu.ua/upload/universitet/normativni-dokumenty/Osnovni_oficiyni_doc_UU/Doc_z_upravlinnya_p_ersonalom/redaktsiya_saitu_ta_gazeti.pdf

Положення про сайти Хмельницького національного університету http://icc.web.khnu.km.ua/wp-content/uploads/sites/21/2017/10/Polozhennya_site.pdf Правила подання інформації на сайт НАУ https://nau.edu.ua/site/variables/docs/docsmenu/Pravyla_podannya_informacii_na_sait_NAU.PDF

Про затвердження Регламенту функціонування офіційного веб-порталу Укрдержархіву «Архіви України» та Порядку інформаційного наповнення офіційного веб-порталу Укрдержархіву «Архіви України» <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0089843-17#Text>

Положення про інформаційний супровід офіційного веб-сайту Інституту державного управління у сфері цивільного захисту <https://idundcz.dsns.gov.ua/files/2020/Nakazi%202020/%D0%86%D0%94%D0%A3%20%D0%9D%D0%94%20%D0%A6%D0%97/%D0%9E%D0%A1%D0%9D%D0%9E%D0%92%D0%9D%D0%90%20%D0%94%D0%86%D0%AF%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%86%D0%A1%D0%A2%D0%AC%20%D0%B7%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%BF%D0%B8%D1%81%D0%B0%D0%BC%D0%B8/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7%2084.pdf>

працює за такою схемою – структурні підрозділи і/або прес- служба (піар-відділ) продукують контент, а технічний відділ (ІТ-відділ, відділ системного адміністрування) займається розробленням формату розміщення контенту та технічною підтримкою вебсайту. У деяких установах є певна специфіка цієї роботи, але загалом вона не відрізняється від розробленої моделі.

Зокрема, за розподіленим принципом управління інформаційним наповненням побудована робота вебсайту Львівської політехніки [1].

У Центральній науковій бібліотеці імені Якуба Коласа Національної академії наук Білорусі контент-менеджмент здійснюється відділом маркетингових досліджень у співпраці зі структурними підрозділами, організаціями і установами Національної академії наук Білорусі, провідними бібліотеками країни для отримання і подальшого розміщення інформаційного матеріалу, ре-валентного тематиці сайту [2].

Досвід наповнення оновленої версії офіційного сайту наукової установи НАПН України засвідчує переваги розподіленого підходу до створення і підтримки сайту порівняно з попередньою версією як у поданні контенту, так і оперативності його актуалізації та повноти [9].

Така модель видалась прийнятною і для регламентації роботи сайту нашої бібліотеки. З позиції консолідованого управління, обов'язки з управління сайтом НБУВ розподілені між структурними підрозділами та фахівцями, котрі відповідають за певний напрям інформаційно-комунікаційної діяльності установи. Об'єктивно виникли нові вимоги до компетентностей бібліотечних спеціалістів, які відповідають за даний напрям роботи. «Бібліотечний спеціаліст нової генерації – цифровий бібліотекар (digital librarian, DL) – фахівець, який уміє керувати і організовувати матеріали електронної бібліотеки, виконувати завдання оцифрування та зберігання цифрових матеріалів, надавати електронні довідкові та інформаційні послуги, координувати електронний інформаційний пошук, володіти навичками контент-менеджменту та медіаменеджменту» [5]. Цифровий феномен бібліотекарів установи уможливив розроблення нової концепції бібліотеки – «Бібліотека без стін». У цифровому середовищі роль та відповідальність бібліотекарів зросла з точки зору управління електронними інформаційними ресурсами та послугами щодо ефективної стратегії представлення відповідних електронних джерел тощо [10].

У процесі становлення вебсайту НБУВ був період, коли доступ до створення, розміщення на ньому інформаційних матеріалів мали багато її співробітників. Такий широкий користувацький доступ надавався з метою активізації створення контенту, всебічної презентації всіх напрямів діяльності Бібліотеки. Водночас це породжувало проблеми з управлінням вмістом сайту. При створенні та розміщенні інформації не витримувались технічні вимоги, інформаційні матеріали були розрізнені, хаотичні, що ускладнювало користувачам пошук інформації, уповільнювало роботу самого сайту. Саме тому розробленим Регламентом роботи сайту НБУВ передбачена модель співпраці: усі структурні підрозділи Бібліотеки подають інформацію для розміщення на сайті спеціалістам

Т-відділу. Розпорядники інформації, яким надано право на розміщення цієї інформації, проходять підготовку на науково-практичних заняттях з опанування сучасними цифровими технологіями. Успішне позиціонування вебсайту напряму залежить від цифрової компетентності бібліотечних працівників і є на сьогоднішній день одним з викликів для Бібліотеки.

А тепер розглянемо основні принципи взаємодії у ланцюжку: структурний підрозділ (розпорядник інформації) – контент – контент-менеджер/модератор – вебсайт – користувач. Щоб краще зрозуміти регламент роботи цієї конструкції, важливо чітко визначити, які об'єкти, суб'єкти і зв'язки задіюються під час процесу наповнення сайту.

Офіційний сайт НБУВ – інформаційне інтернет-представництво НБУВ, яке функціонує під доменним ім'ям www.nbuv.gov.ua

Контент (від англ. – вміст) – будь-яке інформаційно важливе або змістовне наповнення інформаційного ресурсу або вебсайту. До контенту вебсайту зараховують тексти, мультимедіа, графіку.

Форми контенту (інформаційні матеріали), які розміщуються на вебсайті НБУВ: новина (подія, анонс, оголошення), електронна виставка, інформація про дари, спеціалізовані інформаційні матеріали (інформація про структурний підрозділ, планові закупівлі, повідомлення про захист дисертацій, конкурс на заміщення вакантних посад наукових працівників тощо).

Інформаційний матеріал – збірне поняття, що позначає інформацію, дані, все що є результатом діяльності НБУВ і оформлене у вигляді електронного документа.

Розпорядник інформації – призначений керівником підрозділу фахівець, який збирає, опрацьовує і вчасно подає актуальну інформацію, а також здійснює підготовку інформаційних матеріалів до розміщення.

Представник прес-служби НБУВ – працівник, відповідальний за акумуляцію всієї інформації, що стосується Бібліотеки як у внутрішньому, так і у зовнішньому інформаційному середовищі. Створює та редагує новини. Взаємодіє з розпорядниками інформації та модератором/контент-менеджером з питань публікації новин на сайті.

Контент-менеджер – фахівець зі створення та розповсюдження контенту (безпосередньо матеріалів сайту). Він відповідає за наповнення сайту текстовою, графічною та іншими видами інформації.

Модератор – фахівець з контролю за дотриманням та виконанням правил сайту. Він регулює діяльність користувачів сайту.

Веб-програміст – фахівець з технічної підтримки сайту. Займається проектуванням, управлінням та розвитком сайту. Забезпечує стабільне та безпечне функціонування сайту та мережі загалом.

При розробленні регламенту офіційного сайту НБУВ на перший план вийшла роль такого фахівця, як контент-менеджер. Контент-менеджер – це керівник вмістом (контентом) сайту. Він займається інформаційним наповненням ресурсу, поєднуючи навички організації та створення контенту з технічними знаннями. Контент-менеджер відповідає за те, щоб вміст вебсайту був належним чи-

ном структурований, простий у навігації, відповідав потребам користувача, мав точну й актуальну інформацію. Він займається редагуванням та обробкою текстового, графічного та аудіовізуального контенту. Як експерт у системі управління контентом організації (CMS) контент-менеджер розробляє посібники, методички, інструкції для користувачів сайту, проводить навчання персоналу Бібліотеки з питань створення контенту для Інтернету.

За Регламентом, курування роботою вебсайту розподілено між контент-менеджером та модератором. Типовими вимогами (проаналізовано вимоги провідних сайтів пошуку фахівців, вищезгадані Положення про сайти ВНЗ і наукових установ України та адаптовано до роботи з вебсайтом НБУВ) для контент-менеджера/модератора є наявність таких компетенцій та професійних умінь:

- наповнення сайту контентом (створення та розміщення нової інформації на сайті);
- керування контентом (оновлення та редагування інформації, підтримка і управління розділами сайту);
- фахова орієнтація у предметі сайту (у рамках того контенту, яким керує) та у сфері інформаційних технологій;
- створення інформаційного матеріалу, та його публікація у формі «сторінка»;
- оновлення відомостей про діяльність структурних підрозділів установи, про їх персональний склад, зміни назви, їх історію створення, реорганізацію, ліквідацію;
- аналіз статистики відвідування сайту, дослідження його аудиторії з метою поглиблення його взаємодії з користувачами;
- проведення аудиту контенту для виявлення прогалин та надмірностей (повторів, застарілої інформації) на сайті;
- співпраця з персоналом, який обслуговує сайт – модератором, редакторами, розпорядниками інформації, веб-програмістом;
- створення та впровадження графіків, схем, за якими персонал міг би створювати або оновлювати вміст самостійно;
- контроль за дотриманням правил користування і наповнення Порталу НБУВ та загального порядку розміщення інформації.

До компетенції модератора належать:

- контроль за дотриманням правил користування і наповнення Порталу НБУВ та загального порядку розміщення інформації;
- фахова орієнтація у предметі сайту (стосовно того контенту, яким він керує) та у сфері інформаційних технологій;
- співпраця з розробниками CMS та внутрішнім ІТ-персоналом з питань налаштування системи на максимальне задоволення потреб організації;
- аналіз статистики відвідування сайту, дослідження його аудиторії з метою поглиблення взаємодії з користувачами;
- проведення аудиту контенту для виявлення прогалин та надмірностей (повторів, застарілої інформації) на сайті;

- створення карт та візуалізацій сайту, які допомагали б персоналу краще розуміти його структуру та функції;
 - розроблення елементів навігації сайту: розділи, меню, інформаційні блоки, теги;
 - архівування інформації, створення резервної копії сайту;
 - надання доступу до матеріалів сайту розпоряднику інформації, уповноваженому певного структурного підрозділу;
 - надання доступу до спеціалізованих матеріалів сайту (планові закупівлі, повідомлення про захист дисертацій, конкурс на заміщення вакантних посад наукових працівників тощо);
 - створення облікових записів керівнику прес-служби, лінгвістичному редактору з доступом до перегляду, редагування новостворених матеріалів;
 - розміщення термінової інформації одразу після отримання повідомлення будь-якими засобами зв'язку;
 - створення інформаційного матеріалу та його публікація у формі «сторінка»;
 - розподіл прав редагування сайту між розпорядниками інформації;
 - модерування діяльності всіх учасників процесу наповнення контентом сайту.
- Організація контенту на сайті НБУВ поділяється на програмну та змістову частини.

Змістовною частиною опікується прес-служба і фахівці структурних підрозділів НБУВ (розпорядники інформації).

До обов'язків розпорядника інформації входять: підготовка інформаційних матеріалів для сайту відповідно до вимог Регламенту; взаємодія з представником прес-служби НБУВ з питань стилістичного оформлення, аналізу та редагування новин, з лінгвістичним редактором щодо стилістичного оформлення, аналізу та редагування інформаційних матеріалів та модератором з питань узгодження розміщення інформаційних матеріалів на сайті НБУВ.

Розпорядники інформації створюють контент, готують свій матеріал до розміщення на сайті. Текст новин створюють залежно від інформаційного приводу, не пізніше двох робочих днів після проведення заходу. Якщо це анонс або оголошення, то матеріал слід створити одразу після затвердження заходу керівництвом НБУВ. Подаються матеріали відповідно до технічних вимог, встановлених форматів у т. ч. і для додаткових (ілюстративні, графічні, аудіовізуальні). Всі фото для ресурсів повинні бути в тих форматах, які потрібні для використання цих ресурсів. Це потребує великої підготовчої роботи з використанням програм Microsoft Office Picture Manager, Adobe Photoshop тощо. Після редагування готовий матеріал надсилають корпоративною поштою прес-службі. Представник прес-служби після внесення правок до поданого матеріалу пересилає його корпоративною поштою контент-менеджеру для розміщення на сайті. Матеріал розміщується в новинній стрічці на головній сторінці.

Регламентом роботи сайту НБУВ передбачено, що в окремих випадках розпорядники інформації самостійно розміщують інформаційні матеріали на сайті. Це стосується таких різновидів контенту, як електронна виставка, повідомлення

про дари, спеціальна інформація. Керівник структурного підрозділу НБУВ призначає свого співробітника розпорядником інформації шляхом подання службової записки на ім'я генерального директора НБУВ. Модератор створює обліковий запис розпоряднику інформації та надає доступ до створення і розміщення матеріалів визначених форм на сайті. Для роботи розпорядник інформації повинен увійти до системи управління сайтом (адмінпанель) і зареєструватися, вказавши свій логін і пароль. Розпорядник інформації створює та розміщує матеріал на сайті відповідно до вимог Регламенту та чітко дотримуючись Інструкції по роботі з інформаційними матеріалами сайту НБУВ.

Програмно-технологічною частиною роботи сайту займаються фахівці Інституту інформаційних технологій НБУВ (вебпрограміст, контент-менеджер, модератор).

Як уже зазначалось, функціонування вебсайту НБУВ розроблено на основі CMS Drupal. Саме їх технічні особливості враховувались при розробленні Регламенту сайту. Адже від системи, на якій працює сайт, залежить його вебдизайн, верстка сторінок, юзабіліті та ін.

Інтеграцію інформаційних матеріалів у структуру сайту НБУВ можна розглянути на прикладі їх відображення на головній сторінці сайту. Головна сторінка сайту – це перше (іноді єдине) місце, куди заходить користувач бібліотеки. Тут спрацьовує ціла низка чинників, зокрема потреба користувача отримати інформацію, яка його інтересує в 1–2 кліки та звичка переглядати сторінку сайту, а не читати її. У статті колег з Львівської політехніки детально описані методики створення головної сторінки сайту, яка б максимально привертала увагу користувача [1].

Тіло головної сторінки вебсайту НБУВ відкривають розділи першого рівня: про бібліотеку, новини, читачам, ресурси, бібліотекарям. До центрального блоку контенту входять інформаційні матеріали: новини про діяльність Бібліотеки тощо. Саме робота з центральним блоком детально вписана у Регламенті.

Центральна частина головної сторінки присвячена новинам, вона поділена на блок найважливіших новин НБУВ та стрічку новин. Блок найважливіших новин представлений у вигляді таблиці, де розміщується до 5 інформаційних повідомлень. Стрічка новин має семантичну організацію за рубриками-тегами. Коли відвідувач сайту заходить на сторінку тієї чи іншої рубрики, Drupal виводить йому всі записи, які стосуються цієї рубрики за допомогою тегів. На основі останніх організоване автоматичне групування новин, електронних виставок у тематичні комплекси на вебсторінках структурних підрозділів НБУВ.

Вебсайт НБУВ, як і кожен сайт, що містить розгалужену систему вебсторінок, використовує теги. Теги – це мітки, які розмічають і каталогізують інформацію, вони полегшують процес пошуку на сайті. Теги – це ключові слова, які дають змогу описати суть матеріалу, присвоїти йому ту чи іншу категорію (групу) і спростити процес пошуку. Вони можуть бути частиною матеріалу (наприклад, словом, словосполученням зі статті) або присвоюватися окремо. На відміну від традиційних ієрархічних систем категоризації, де об'єктові можна присвоїти тільки одну категорію, тегування дає змогу присвоїти матеріалу дві і

більше категорії одночасно. Пошук інформації за тегами на сайті НБУВ здійснюється кількома способами. Серед них:

- введення ключового слова (тега) в пошуковий рядок – і в результатах пошуку відображаються всі публікації, що мають зазначений тег;
- хмара тегів – окремий блок, де розміщено найбільш популярні і часто використовувані мітки. Розмір назви кожного тега прямо пропорційний частоті його використання. Хмара розміщена у рубриці «Новини»;
- клік по тегу, розміщеному на сторінці, яку переглядає користувач. Всі мітки – це гіперпосилання, клік по яких дає змогу віднайти інші матеріали, що містять таку ж мітку. Розташування тегів на сайті визначається веб-майстром. На сайті теги розміщені у кінці інформаційного матеріалу.

Теги – це один з основних способів, за допомогою якого контент-менеджер здійснює управління вмістом сайту. Адже теги, по суті, є метаданими, які дають змогу автоматично шукати і керувати даними у великих інформаційних потоках.

У процесі аналізу функціонування сайту НБУВ автори статті дійшли висновку, що з тегами, як одним з основних способів організації контенту, мають працювати саме ті фахівці, які спеціалізуються на технічних аспектах роботи з інформацією, тобто контент-менеджер, модератор, веб-програміст. Ці спеціалісти розуміють як саме організувати та структурувати дані, щоб забезпечити вебсайт НБУВ від технічного перевантаження інформацією та оптимізувати роботу сайту для користувача.

На сайті НБУВ публікації можна створювати у двох основних формах – стаття і сторінка. Кожний з цих форматів має свої особливості, зокрема і щодо розміщення контенту. Сторінки призначені для розміщення сталої інформації про установу, структурний підрозділ, співробітників, контакти, зворотній зв'язок. Статті – динамічного інформаційного контенту: новини, електронні виставки, інформації про дари тощо. Для розміщення статті на сайті контент-менеджер або розпорядник інформації має заповнити всі обов'язкові поля на адмін (службовій) сторінці сайту, зокрема: назву матеріалу, тіло тексту, дату публікації, теги. Статті налаштовані так, щоб з'являтися на головній сторінці сайту у разі їх публікації. Кожна стаття має кілька точок доступу для її зручного пошуку: унікальну URL адресу, теги, дату та автора публікації.

Висновки. Колектив Інституту інформаційних технологій НБУВ постійно працює над удосконаленням роботи сайту як способу надання широкого доступу до інформації. В останні роки, з огляду на стрімкі трансформації в інформаційній сфері, виникла необхідність подання інформації для віддаленого користувача. Це спонукає наших фахівців здійснювати наполегливі пошуки нових механізмів управління вмістом сайту зокрема, чітко розподіляти обов'язки між усіма учасниками процесу. Складна система подання інформаційних матеріалів на офіційному сайті НБУВ вимагає підготовки кваліфікованих контент-менеджерів як спеціалістів з керування вмістом сайту, чіткого дотримання правил Регламенту, всіх вимог на різних етапах онлайн-видавничого циклу.

Інтернет-представництво наукової установи, закладу освіти, бібліотеки сьогодні є однією із форм електронної видавничої діяльності. Організація його

роботи є досить непростим завданням, адже в єдиному комплексі необхідно поєднувати всі процеси: підготовку і розвиток програмної платформи та засобів інформаційного пошуку; проєктування структури контенту та різних видів матеріалів; підготовку і редагування текстових, візуальних матеріалів; верстання та відображення різних форматів електронного вмісту; публікацію і візуалізацію вебматеріалів для користувачів; постійний моніторинг їх використання. Для забезпечення успіху, сталості роботи такого складного видавничого інтернет-комплексу необхідно чітко виписати ролі всіх учасників процесу, їх взаємодію, підготувати відповідні нормативно-розпорядчі документи: регламент, інструкції, методичні вказівки тощо. Як засвідчує досвід Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, продумана робота всіх ланок формування контенту сайту, ретельна підготовка відповідних інструктивних документів, кадрового ресурсу сприяють удосконаленню функціонування офіційного вебсайту, створюють сприятливі умови для подальшого розвитку інформаційного ресурсу установи, привертають до неї увагу дедалі більшої кількості користувачів. Наступним кроком у нашій роботі стане оптимізація роботи сайту.

Список бібліографічних посилань

1. Березко О., Жежнич П., Зуб Х., Ковалик Л. Актуалізація концепції веб-сайту Львівської політехніки: адаптивний дизайн та розподілене управління інформаційним наповненням. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Інформатизація вищого навчального закладу* : збірник наукових праць. 2017. № 879. С. 3–10. URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/handle/ntb/41997>
2. Березко О., Жежнич П., Левченко О., Зуб Х. Регламентация процесса подання Львівської політехніки у WWW шляхом розміщення новинного інформаційного наповнення на офіційному веб-сайті університету. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Інформатизація вищого навчального закладу*. 2018. № 903. С. 49–57. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPIVNZ_2018_903_9
3. Грек-Тарасевич Н. Контент-менеджмент сайта: опыт Центральной научной библиотеки имени Якуба Коласа Национальной академии наук Беларуси. *Бібліотечний вісник*. 2014. № 1. С. 8–11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2014_1_4
4. Клочок А. Створення порталу наукової бібліотеки: структура, національні вимоги та сучасні веб-технології. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2013. Вип. 38. С. 350–365. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nbnbuimviv_2013_38_27
5. Лобузин І. Цифрові бібліотекарі доби е-науки та семантичних веб-технологій. *Бібліотечний вісник*. 2019. № 6. С. 18–24. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2019_6_5
6. Лобузін К. Цифрове обличчя наукової бібліотеки: столітній рубіж академічних традицій та інновацій. *Бібліотечний вісник*. 2018. № 3. С. 12–17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2018_3_4
7. Лобузін Е. Интернет – комплекс научной библиотеки как средство интеграции информационных ресурсов. *Научные и технические библиотеки*. 2012. № 12. С. 20–27.
8. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського в науково- інформаційному просторі (2000–2018) : монографія / Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2019. С. 276–277. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0003516>
9. Поповський О. І. Побудова і досвід впровадження типового сайту наукової установи НАПН України. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 2 : Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання*. 2015. № 16. С. 116–121. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_2_2015_16_27
10. Singh B. P. Digital Librarianship: A changing role of Librarians in the 21st. *Century Conference: Challenge to change*. Bhopal Regional Institute of Education, India, 2019. P. 67–76. URL: https://www.academia.edu/36107978/Digital_Librarianship_A_changing_role_of_Librarians_in_the_21_st_Century

References

1. Berezko, O., Shechnych, P., Zub, Kh. & Kovalyk, L. (2017). Aktualizatsiia kontseptsii web-saitu Lvivskoi politekhniky: adaptivnyi dyzain ta rozpodilene upravlinnia informatsiynym napovnenniam [Actualization of the concept of the website of Lviv polytechnic national university: responsive design and distributed management of content]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politekhnikha". Serie: Informatyzatsiia vyshchoho navchalnoho zakladu: zbirnyk naukovykh prats*, 879. 3-10. Retrieved from <http://ena.lp.edu.ua:8080/handle/ntb/41997> [In Ukrainian].
2. Berezko, O., Shechnych, P., Levchenko, O. & Zub, Kh. (2018). Rehlamentatsiia protsesu podania Lvivskoi politekhniky u WWW shliakom rozmishchennia novynnoho informatsiinoho napovnennia na ofitsiinomu web-saiti universytetu [Regulation of the process of Lviv polytechnic positioning in WWW by means of posting news content on the official university website]. *Visnyk Natsionalnoho Universitetu "Lvivska Politehnika" Serie: Informatyzatsiia Vyshchoho Navchalnoho Zakladu: zbirnyk naukovykh prats*, 903, 49-57. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPIVNZ_2018_903_9 [In Ukrainian].
3. Hrek-Tarasevich, N. (2014). Kontent-menedzhment saitа: opyt Tsentralnoi nauchnoi biblioteki imeni Yakuba Kolasa Natsionalnoi akademii nauk Belarusi [Website content management: the experience of the Yakub Kolas Central Scientific Library of the National Academy of Sciences of Belarus]. *Bibliotechnyi Visnyk*, 1. 8-11. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2014_1_4 [In Russian].
4. Klochok, A. (2013). Stvorennia portalu naukovoï biblioteki: struktura, natsionalni vymohy ta suchasni web-tehnolohii [Creation portal of research libraries: structure, functional requirements and modern web technologies]. *Naukovi Pratsi Natsionalnoi Biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*, 38, 350-365. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/npbuimviv_2013_38_27 [In Ukrainian].
5. Lobuzin, I. (2019). Tsyfrovi bibliotekari doby e-nauky ta semantichnykh web- tehnolohii [Digital libraries of the age of e-science and semantic web technologies]. *Bibliotechnyi Visnyk*, 6, 18-24. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2019_6_5 [In Ukrainian].
6. Lobuzina, K. (2018). Tsyfrove oblychchia naukovoï biblioteki: stolitnii rubizh akademichnykh tradytsii ta innovatsii [The digital face of the scientific library: the centennial of academic traditions and innovations]. *Bibliotechnyi Visnyk*, 3, 12-17. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2019_6_5 [In Ukrainian]. DOI: 10.15407/bv2018.03.012
7. Lobuzina, E. (2012). Internet - kompleks nauchnoi biblioteki kak sredstvo integratsii informatsionnykh resursov. *Nauchnye i Tekhnicheskie Biblioteki*, 12. 20-28. [In Russian].
8. (2019). Natsionalna biblioteka Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho v naukovo-informatsiinomu pros-tori (2000-2018). Kyiv, Ukraine. Retrieved from <http://irbis- nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0003516> [In Ukrainian].
9. Popovskiy, O. (2015). Pobudova i dosvid vprovadzhennia tipovoho сайtu naukovoï ustanovy NAPN Ukrainy. *Naukovyi Chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriya: Kompiuterno-Oriientovani Systemy Navchannia: zbirnyk naukovykh prats*, 16. 116-121. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_2_2015_16_27 [In Ukrainian].
10. Singh, B.P. (2019, April) Digital Librarianship: A changing role of Librarians in the 21st. *Century Conference: Challenge to change*. (Pp. 67-76) Bhopal Regional Institute of Education, India. URL: https://www.academia.edu/36107978/Digital_Librarianship_A_changing_role_of_Librarians_in_the_21_st_Century [In English].

Maiia Sliusar,

Junior Research Fellow,

ORCID 0000-0003-3683-6144,

Vernadsky National Library of Ukraine (Kyiv, Ukraine)

Valentyna Kotsiuba,

Junior Research Fellow,

ORCID 0000-0001-7763-8967,

Vernadsky National Library of Ukraine (Kyiv, Ukraine)

REGULATION OF THE V. I. VERNADSKYI NATIONAL LIBRARY OF UKRAINE OFFICIAL SITE WORK

The relevance. The complex system of informational materials system presentation on the V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine (VNLU) official site requires strict organization and adherence to rules between all of the responsible for content filling process as well as precise regulations fulfillment as well as all of the online editing cycle requirements. **The aim of the research.** Organization of the VNLU site content filling procedure between all the process participants optimization and a better user orientation. **Methodology.** The systemic analysis of the source base have been used as well as the research methods application. **Novelty.** The Internet representation of the library as a scientific organization and the educational institution today as one of the digital education and publishing activity forms. The procedure rules of the site content filling and the rules of information materials publication have been studied. The role and cooperation of all the structure departments, press office and IT specialists have been studied in the context of content generating and uploading on the VNLU site. **Practical significance.** The study of the consolidated approach experience shows the positive optimization of user-orientated site performance. **Conclusions.** Considering the latest library sphere tendencies and the real-life informational changes under pressure of SARS-CoV-2019 pandemic, the necessity of effective information presentation aimed at the remote users has emerged. It encourages to search and improve the new site performance procedure including sharing and managing site content duties amongst all the process participants as it is the communication channel.

К е у в о р д с: regulations, library website, content management, content manager, content management system (CMS), online representation VNLU.

Vernadsky National Library of Ukraine
3, Holosivskyi ave., Kyiv, 03039, Ukraine
e-mail: sliusar@nbuv.gov.ua,
kotsubavv @nbuv.gov.ua

Стаття надійшла до редакції 10.11.2021 р.